

ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΗ ΒΙΑ ΣΕ 15 ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΕ

Συγκριτική επισκόπηση των συμπερασμάτων των
Εκθέσεων των Εθνικών Φορέων Συνεργασίας του
RAXEN 2001-2004

Συνοπτική έκθεση

Τα στοιχεία και οι πληροφορίες της παρούσας έκθεσης για συγκεκριμένες χώρες χορηγήθηκαν από τους Εθνικούς Φορείς Συνεργασίας του Δικτύου Πληροφόρησης για το Ρατσισμό και την Ξενοφοβία (RAXEN). Η παρούσα συνοπτική έκθεση εξυπηρετεί μόνο ενημερωτικούς σκοπούς και δεν συνιστά νομική συμβουλή ή νομική γνώμη.

Πρόλογος

Η ρατσιστική βία, που μπορεί να λάβει διάφορες μορφές από τη λεκτική κακοποίηση, τα γκράφιτι και την παρενόχληση μέχρι τον εμπρησμό, το βανδαλισμό, τη σωματική επίθεση ή ακόμη και το φόνο, δυστυχώς εξακολουθεί να αποτελεί κοινό και δυσεπίλυτο πρόβλημα στα περισσότερα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ρατσιστική βία διαφοροποιείται από τις άλλες μορφές βίας ως προς το κίνητρο της συμπεριφοράς. Οι επιπτώσεις της επηρεάζουν όχι μόνο τις ζωές των μεμονωμένων θυμάτων και των οικογενειών τους, αλλά και τις σχέσεις μεταξύ των διαφόρων κοινοτήτων. Η ρατσιστική βία μπορεί επίσης να έχει διακρατική διάσταση, επηρεάζοντας έτσι τις σχέσεις μεταξύ κρατών μελών, καθότι οι δράστες κρουσμάτων ρατσιστικής βίας είναι δυνατό να προσπαθήσουν να εκμεταλλευθούν το γεγονός ότι υπάρχουν διαφορετικοί κανόνες στα διάφορα κράτη μέλη για να διαπράξουν ή να στηρίξουν ρατσιστικές πράξεις. Κατά συνέπεια, για να είναι αποτελεσματική η πολιτική αντιμετώπισης του φαινομένου απαιτούνται επαρκή και αξιόπιστα δεδομένα τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Επιπλέον, τα συστήματα αναφοράς θα έπρεπε να στηρίζονται σε ορισμένες ελάχιστες βασικές κατευθυντήριες γραμμές, ούτως ώστε να εξασφαλίζεται η ομοιογένεια όσον αφορά τη στήριξη και την αντιμετώπιση των θυμάτων σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ωστόσο, όπως επισημαίνεται στην παρούσα έκθεση, υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τη συλλογή δεδομένων και την αντιμετώπιση του προβλήματος. Τα κράτη μέλη που διαθέτουν τα καλύτερα συστήματα συλλογής δεδομένων παρουσιάζουν επίσης τους υψηλότερους αριθμούς στις εκδηλώσεις ρατσιστικής βίας και συνήθως θεωρούνται ως τα κράτη με τα περισσότερα ρατσιστικά συμβάντα. Τούτο δεν ισχύει. Για να γνωρίσουμε την πραγματική έκταση της ρατσιστικής βίας και να αναπτύξουμε στρατηγικές καταπολέμησης αυτού του φαινομένου, η συλλογή δεδομένων έχει πρωταρχική σημασία. Έτσι, το EUMC καλεί τα κράτη μέλη που δεν διαθέτουν αποτελεσματικό σύστημα συλλογής δεδομένων να εξετάσουν τα πιο εξελιγμένα συστήματα που χρησιμοποιούν τα άλλα κράτη μέλη και να αναπτύξουν αποτελεσματικές και συστηματικές μεθόδους καταγραφής των εκδηλώσεων ρατσιστικής βίας.

Η έκθεση υπογραμμίζει το γεγονός ότι η επίσημη συλλογή δεδομένων σχετικά με τη ρατσιστική βία είναι ανύπαρκτη ή αναποτελεσματική σε πολλά κράτη μέλη. Χωρίς ακριβή δεδομένα σχετικά με την έκταση και τη φύση της ρατσιστικής βίας, περιστέλλεται η ικανότητα των κρατών μελών να αναπτύξουν αποτελεσματικές πολιτικές αντιμετώπισης, ενώ παραμένει ανέφικτη η ακριβής πληροφόρηση σχετικά με την κατάσταση των θυμάτων ρατσιστικής βίας. Υπάρχει κίνδυνος τα θύματα ρατσιστικής βίας να γίνουν ή να παραμείνουν αόρατα στα κράτη μέλη όπου τα συστήματα συλλογής δεδομένων είτε είναι αναποτελεσματικά είτε δεν υφίστανται καθόλου.

Η παρούσα έκθεση συντάχθηκε για να βοηθήσει τα κράτη μέλη στην προσπάθειά τους να αναπτύξουν κατάλληλες πολιτικές αντιμετώπισης της ρατσιστικής βίας. Παρουσιάζει μια αναλυτική συγκριτική επισκόπηση της έκτασης και της φύσης

της ρατσιστικής βίας σε δεκαπέντε κράτη μέλη της ΕΕ. Η έκθεση βασίζεται σε επίσημες και ανεπίσημες πηγές δεδομένων που συγκεντρώθηκαν από τους Εθνικούς Φορείς Συνεργασίας RAXEN του EUMC και παρέχει μια σαφή εικόνα του προβλήματος της ρατσιστικής βίας και της αντιμετώπισής του κατά την περίοδο 2001-2004.

Η κύρια έκθεση περιλαμβάνει ανάλυση της γενικής κατάστασης σχετικά με τη ρατσιστική βία σε κάθε κράτος μέλος. Παρουσιάζονται στοιχεία για τους επίσημους και ανεπίσημους μηχανισμούς συλλογής δεδομένων σχετικά με τη ρατσιστική βία σε κάθε κράτος μέλος και παρέχονται ποσοτικά δεδομένα, στις περιπτώσεις που οι Εθνικοί Φορείς Συνεργασίας έχουν υποβάλει τέτοια δεδομένα. Τα πληροφοριακά αυτά στοιχεία εντάσσονται στο εθνικό πλαίσιο όσον αφορά το πολιτικό και κοινωνικό κλίμα σε επί μέρους κράτη μέλη και στο τέλος της σκιαγράφησης του προφίλ κάθε χώρας συνοψίζονται οι πρόσφατες εξελίξεις των πολιτικών που επιχειρούν ποικιλοτρόπως να καταπολεμήσουν το πρόβλημα της ρατσιστικής βίας. Ακολουθεί η συγκριτική επισκόπηση σε επίπεδο ΕΕ των ρατσιστικών εγκλημάτων και των μηχανισμών συλλογής δεδομένων για τα εγκλήματα αυτά σε δεκαπέντε κράτη μέλη, η οποία συνοδεύεται από αιτιολογική ανάλυση του φαινομένου της ρατσιστικής βίας. Η συνοπτική έκθεση περιλαμβάνει τα κύρια συμπεράσματα.

Συχνά διατυπώνεται η άποψη ότι δεν πρέπει να συλλέγονται δεδομένα που αφορούν πληροφορίες σχετικά με εθνοτική ή εθνική καταγωγή. Ωστόσο, η οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη φυλετική ισότητα αναφέρει ότι μπορούν να συγκεντρώνονται στοιχεία σχετικά με την έμμεση εφαρμογή διακρίσεων χρησιμοποιώντας στατιστικά στοιχεία, εφόσον οι πληροφορίες σχετικά με την εθνοτική καταγωγή είναι ανώνυμες, γεγονός που συνεπάγεται ότι δεν υπάρχει κανένα εμπόδιο στη συλλογή στοιχείων για τη ρατσιστική βία ανάλογα με την εθνοτική ή εθνική καταγωγή του θύματος. Η έκθεση παρουσιάζει παραδείγματα χωρών που συγκεντρώνουν δεδομένα σχετικά με τις εμπειρίες ρατσιστικής βίας που έχουν βιώσει μειονότητες χωρίς προφανώς να παραβιάζεται η οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία των δεδομένων, και συστήνει μια δέσμη μέτρων που αποσκοπούν στην εφαρμογή άρτιων μεθόδων συλλογής δεδομένων σχετικά με τη ρατσιστική βία σε ολόκληρη την ΕΕ.

Τα δεδομένα για την παρούσα έκθεση συγκεντρώθηκαν από τους Εθνικούς Φορείς Συνεργασίας του RAXEN (Δίκτυο Πληροφόρησης για το Ρατσισμό και την Ξενοφοβία). Το EUMC επεξεργάστηκε αυτά τα στοιχεία για να συντάξει μια συγκριτική επισκόπηση της ρατσιστικής βίας στα δεκαπέντε κράτη μέλη. Το EUMC έχει ήδη δημοσιεύσει παρόμοιες επισκοπήσεις σχετικά με την απασχόληση, την εκπαίδευση και τη νομοθεσία. Οι επισκοπήσεις αυτές διατίθενται σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή στον δικτυακό τόπο του (www.eumc.eu.int). Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους Εθνικούς Φορείς Συνεργασίας για την άριστη εργασία που έφεραν σε πέρας παρέχοντας τα αρχικά δεδομένα της έκθεσης, καθώς και το ερευνητικό προσωπικό του EUMC για την ενδελεχή και λεπτομερή συγκριτική ανάλυση στην οποία προέβη.

Beate Winkler,
Διευθύντρια

Συνοπτική έκθεση

ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Σκοπός

Η ρατσιστική βία είναι η πιο αποτρόπαιη εκδήλωση ρατσισμού και ξενοφοβίας. Οι επιπτώσεις της δεν περιορίζονται μόνο στα άμεσα θύματα, αλλά επεκτείνονται στις οικογένειες και τους φίλους τους, ακόμη και σε ολόκληρες κοινότητες. Μεμονωμένα περιστατικά ρατσιστικής βίας ή επαναλαμβανόμενα παραδείγματα στοχοθετημένης θυματοποίησης ενσταλάζουν το φόβο σε ευαίσθητες κοινότητες. Όταν οι κυβερνήσεις και η κοινωνία των πολιτών δεν κατορθώνουν να αντιδράσουν αποτελεσματικά στο πρόβλημα της ρατσιστικής βίας, μέσω της καταδίκης του, της πρόληψης και της τιμωρίας, τότε τα δυνητικά και τα πραγματικά θύματα μπορεί να αισθανθούν ότι οι εμπειρίες τους δεν αντιμετωπίζονται με σοβαρότητα. Ταυτόχρονα, η αναποτελεσματική αντίδραση στη ρατσιστική βία μπορεί να στείλει λάθος μήνυμα στους δράστες – δηλαδή, ότι οι πράξεις τους θα μείνουν ατιμώρητες.

Η έκθεση του EUMC 'Racist Violence in Fifteen EU Member States' («Ρατσιστική βία σε δεκαπέντε κράτη μέλη») εξετάζει την έκταση, τη φύση και τις πολιτικές αντιμετώπισης της ρατσιστικής βίας στην ΕΕ15. Παρουσιάζοντας τα διαθέσιμα στοιχεία για τη ρατσιστική βία, από επίσημες και ανεπίσημες πηγές, η έκθεση υπογραμμίζει όσα γνωρίζουμε και όσα δεν γνωρίζουμε για το πρόβλημα, και προτείνει τρόπους βελτίωσης της συλλογής δεδομένων και της αντιμετώπισης της ρατσιστικής βίας: η βελτίωση της συλλογής δεδομένων αποτελεί σημαντικό μέσο για να εξασφαλιστεί μια πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος, για το οποίο σε πολλά κράτη μέλη δεν υπάρχουν λεπτομερή και ακριβή στοιχεία.

Οι υπηρεσίες της ποινικής δικαιοσύνης, συγκεκριμένα η αστυνομία, που διαθέτουν αρκετά στοιχεία για τη ρατσιστική βία και που πρέπει να χρησιμοποιούν αυτά τα στοιχεία για να αναπτύσσουν πρακτικούς τρόπους αντιμετώπισής της, μπορούν να αρχίσουν να προσεγγίζουν αποτελεσματικότερα το πρόβλημα όσον αφορά τα ακόλουθα καίρια θέματα:

- **Θύματα ρατσιστικής βίας** – ενθάρρυνση των θυμάτων να αναφέρουν τα περιστατικά αντιμετωπίζοντας με σοβαρότητα τις εμπειρίες τους: στην πορεία, αναγνώριση της ακριβούς «ταυτότητας» των θυμάτων· στήριξη των θυμάτων και παραπομπή τους στις ειδικές υπηρεσίες στήριξης, όταν υπάρχουν.
- **Κοινότητες ευάλωτες στη ρατσιστική βία** – ανταπόκριση στα αισθήματα φόβου και ανασφάλειας των ευάλωτων κοινοτήτων μέσω της οικοδόμησης σχέσεων εμπιστοσύνης· η ανάπτυξη ευαίσθητης, αποτελεσματικής και εμφανούς αστυνόμευσης μπορεί να αυξήσει την εμπιστοσύνη, ενώ ενθαρρύνει τα θύματα ρατσιστικής βίας να αναφέρουν στις αρχές τις εναντίον τους ενέργειες.

- **Δράστες περιστατικών ρατσιστικής βίας** – συγκέντρωση ακριβών στοιχείων για τους δράστες χρησιμοποιώντας τα υπάρχοντα και καλά ανεπτυγμένα συστήματα πληροφοριών για τους δράστες ποινικών αδικημάτων και τις σχετικές διαδικασίες με σκοπό τη δημιουργία μιας αποτελεσματικής βάσης δεδομένων· η αποτελεσματική αστυνόμευση και η τιμωρία της ρατσιστικής βίας θα καταδείξει στους δράστες ότι οι υπηρεσίες της ποινικής δικαιοσύνης – και, κατά συνέπεια, το κράτος – θεωρούν τη ρατσιστική βία ως σημαντικό έγκλημα.

Όπως καταδεικνύεται στην κύρια έκθεση, ορισμένα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν ήδη ή αρχίζουν να αντιμετωπίζουν τη ρατσιστική βία κατά τρόπο που αναγνωρίζει ορισμένα από τα ανωτέρω θέματα. Ο αναγνώστης της παρούσας σύνοψης και της κύριας έκθεσης πρέπει να έχει κατά νου ότι τα λιγοστά κράτη μέλη που σήμερα έχουν αναπτύξει ικανοποιητικές μεθόδους αντιμετώπισης της ρατσιστικής βίας, πριν από λίγα χρόνια βρίσκονταν στο ίδιο στάδιο με τα κράτη μέλη που χρειάζεται να αναπτύξουν εκτεταμένες πολιτικές αντιμετώπισης.

Στην κύρια έκθεση επισημαίνονται επίσης οι αξιοσημείωτες πολιτικές αντιμετώπισης της ρατσιστικής βίας στα κράτη μέλη τόσο από το κράτος όσο και από την κοινωνία των πολιτών:

- **Κράτος και κοινωνία των πολιτών** – το κράτος και η κοινωνία των πολιτών πρέπει να ενθαρρυνθούν να οικοδομήσουν εταιρικές σχέσεις σε μια προσπάθεια να διδαχθούν ο ένας από τον άλλο για τη ρατσιστική βία (τα θύματα και τους δράστες της): η ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων μπορεί να αυξήσει τις γνώσεις για την αποτελεσματική πρόληψη, τα μέσα αντιμετώπισης και την τιμωρία της ρατσιστικής βίας, ενώ μπορεί επίσης να συμβάλει στο να εξασφαλιστεί ότι οι πόροι χρησιμοποιούνται εκεί που χρειάζονται περισσότερο και ότι μπορούν να αποφέρουν «αποτελέσματα».
- **(Καλή) πρακτική** – οι θετικές πρωτοβουλίες του κράτους και της κοινωνίας των πολιτών κατά της ρατσιστικής βίας πρέπει να εντοπίζονται και να προβάλλονται ως παραδείγματα «καλής πρακτικής» σε μια προσπάθεια αποκόμισης διδαγμάτων από τις επιτυχείς πρωτοβουλίες (σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο). Ταυτόχρονα, οι αποτυχημένες πρακτικές πρέπει επίσης να επισημαίνονται σε μια προσπάθεια να αποφευχθεί η επανάληψη κακών πρακτικών και η αναποτελεσματική χρησιμοποίηση των πόρων.

Η παρούσα σύνοψη και η κύρια έκθεση παρέχουν μια σαφή εικόνα της έκτασης και των πολιτικών αντιμετώπισης της ρατσιστικής βίας στην ΕΕ15. Για τον σκοπό αυτό, παρέχουν μια επισκόπηση των σημερινών γνώσεών μας και των μεθόδων αντιμετώπισης της ρατσιστικής βίας από το κράτος και την κοινωνία των πολιτών, στα επί μέρους κράτη μέλη.

Ιστορικό

Το περιεχόμενο της παρούσας έκθεσης βασίζεται στα ετήσια στοιχεία που υποβάλλουν στο EUMC οι Εθνικοί Φορείς Συνεργασίας (ΕΦΣ) του δικτύου

RAXEN¹, σχετικά με την έκταση, τη φύση και τις πολιτικές αντιμετώπισης της ρατσιστικής βίας σε 15 κράτη μέλη της ΕΕ.² Παρέχονται πληροφορίες, όταν υπάρχουν, για τα έτη 2001, 2002, 2003 και για μέρος του 2004.

Η βασική ευθύνη των ΕΦΣ, όσον αφορά τις υποχρεώσεις τους στον τομέα υποβολής εκθέσεων, ήταν να παρουσιάσουν όλα τα διαθέσιμα στοιχεία, από επίσημες και ανεπίσημες πηγές, σχετικά με την έκταση και τη φύση της ρατσιστικής βίας στη χώρα τους. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, οι ΕΦΣ έπρεπε να σκιαγραφήσουν τους μηχανισμούς συλλογής δεδομένων σχετικά με τη ρατσιστική βία. Επιπλέον, οι ΕΦΣ κλήθηκαν να συγκεντρώσουν πληροφορίες σχετικά με τις πολιτικές αντιμετώπισης και άλλες πρωτοβουλίες, συμπεριλαμβανομένης της σχετικής νομοθεσίας, για την καταπολέμηση της ρατσιστικής βίας. Τους ζητήθηκε επίσης να περιγράψουν το υπόβαθρο της ρατσιστικής βίας σε κάθε χώρα, ιδίως δε τις δραστηριότητες των εξτρεμιστικών οργανώσεων, προκειμένου να ενταχθούν τα συμπεράσματα της έκθεσης στο εκάστοτε εθνικό κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο.

Προς το τέλος της έκθεσης, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα για κάθε κράτος μέλος στο πλαίσιο μιας συγκριτικής επισκόπησης που επιτρέπει την κριτική αξιολόγηση των μηχανισμών συλλογής δεδομένων για τη ρατσιστική βία σε κάθε κράτος μέλος. Έχοντας αυτό κατά νου, η έκθεση προσφέρει μια κριτική ανάγνωση της «καλής πρακτικής» για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ρατσιστικής βίας.

Ο όρος «ρατσιστική βία» καθαυτός μπορεί να ερμηνευθεί με διάφορους τρόπους. Στα περισσότερα κράτη μέλη δεν υπάρχει νομικός ορισμός της «ρατσιστικής βίας». Οι κοινωνικοί επιστήμονες που εξειδικεύονται στον εν λόγω τομέα και οι ΜΚΟ συνήθως ορίζουν ως ρατσιστική βία τις εγκληματικές πράξεις με φυλετικό κίνητρο κατά φυσικών προσώπων ή/και υλικών αγαθών, ενώ ορισμένες φορές συμπεριλαμβάνουν στον ορισμό τη λεκτική κακοποίηση και την παρότρυνση σε φυλετικό μίσος. Για να στηρίξουν τη συλλογή πληροφοριών σε εθνικό πλαίσιο, ορισμένα κράτη μέλη, για παράδειγμα, στοχεύουν ειδικά τις νεοναζιστικές οργανώσεις και τις δραστηριότητές τους. Οι ΕΦΣ δεν έλαβαν έναν κανονιστικό ορισμό της «ρατσιστικής βίας», αλλά κλήθηκαν να συγκεντρώσουν στοιχεία σχετικά με τις διάφορες προσεγγίσεις που έχουν υιοθετήσει τα κράτη μέλη.

¹ Το δίκτυο αυτό αποτελείται από 25 συμβεβλημένες κοινοπραξίες οργανισμών (ερευνητικοί οργανισμοί, ΜΚΟ, ειδικοί φορείς, κοινωνικοί εταίροι κλπ.) που λειτουργούν ως Εθνικοί Φορείς Συνεργασίας του EUMC σε κάθε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης συγκεντρώνοντας αντικειμενικά, αξιόπιστα και συγκρίσιμα δεδομένα για το ρατσισμό και την ξενοφοβία στην απασχόληση, την εκπαίδευση και τη στέγαση, για την κατάσταση σχετικά με τη ρατσιστική βία και το ρατσιστικό έγκλημα, καθώς και για τις σχετικές νομοθετικές εξελίξεις, συμπεριλαμβανομένων των υποθέσεων που έχουν παραπεμφθεί στη δικαιοσύνη.

² Επειδή η υπό εξέταση περίοδος προηγείται της προσχώρησης στην ΕΕ των δέκα νέων κρατών μελών, τον Μάιο 2004, η έκθεση περιορίζεται σε δεδομένα για τα 15 παλαιά κράτη μέλη. Ωστόσο, στο Παράρτημα II της κύριας έκθεσης παρέχονται ορισμένες πληροφορίες σχετικά με τους μηχανισμούς συλλογής δεδομένων για τη ρατσιστική βία στα δέκα νέα κράτη μέλη, οι οποίες ζητήθηκαν από τους νέους ΕΦΣ το 2004.

Κατ'αυτόν τον τρόπο, το EUMC ελπίζει να συγκεντρώσει όσο το δυνατό περισσότερες πληροφορίες και να εντοπίσει τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ των πρακτικών αναφοράς και καταγραφής.

Οι προσεγγίσεις που υιοθέτησαν οι ΕΦΣ στο θέμα της ρατσιστικής βίας εν γένει αντικατοπτρίζουν τη σημασία που αποδίδεται σε κάθε κράτος μέλος στο πρόβλημα της ρατσιστικής βίας. Τα κράτη μέλη που έχουν μακρά παράδοση έρευνας, ακτιβισμού από ΜΚΟ και πολιτικής παρέμβασης στον τομέα της ρατσιστικής βίας συνήθως έχουν επίσης τα πιο εκτενή στοιχεία για τη ρατσιστική βία. Ως εκ τούτου, ορισμένοι ΕΦΣ είχαν άφθονα στοιχεία προς επεξεργασία, ενώ άλλοι βρέθηκαν αντιμέτωποι με έλλειψη διαθέσιμων πληροφοριών. Τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται εδώ δείχνουν μεγάλες διαφοροποιήσεις ως προς την έκταση και το βάθος των διαθέσιμων πληροφοριών σε κάθε κράτος μέλος.

ΤΙ ΚΑΛΥΠΤΕΙ Η ΕΚΘΕΣΗ

Η έκθεση είναι χωρισμένη σε τρία μέρη.

Η βασική συγκριτική επισκόπηση των συμπερασμάτων της έρευνας παρατίθεται στο Κεφάλαιο 19.

ΜΕΡΟΣ Ι – ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Το μέρος Ι, Κεφάλαιο Ι εντάσσει την έρευνα σε ένα πλαίσιο όσον αφορά το τι σημαίνουν οι όροι «φυλή», «εθνότητα» και «ρατσισμός». Έτσι, μπορούν να οριστούν περαιτέρω οι όροι «βία» και ειδικότερα «ρατσιστική βία», που αποτελεί το βασικό αντικείμενο έρευνας της έκθεσης. Μετά την παρουσίαση εκτιμήσεων για τη ρατσιστική βία που βασίζονται στην κοινωνιολογία και την εγκληματολογία, το **Κεφάλαιο 2** περιέχει μια επισκόπηση των νομικών ορισμών και προσεγγίσεων της «ρατσιστικής βίας». Στο κεφάλαιο αυτό σκιαγραφούνται εν συντομία τα εθνικά και διεθνή μέσα που ενσωματώνουν διάφορους τρόπους αντιμετώπισης της ρατσιστικής βίας. Τέλος, στο **Κεφάλαιο 3** γίνεται κριτικός σχολιασμός των προσπαθειών μέτρησης της έκτασης και της φύσης της ρατσιστικής βίας, ιδίως ως συγκριτικό διακρατικό εγχείρημα, και εξετάζονται τα υπέρ και τα κατά των επίσημων και εναλλακτικών μηχανισμών συλλογής στοιχείων.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΚΑΘΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ 15 ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ

Το **Μέρος ΙΙ** πραγματεύεται την κατάσταση σε κάθε κράτος μέλος χωριστά και, στα **Κεφάλαια 4 έως 18**, εξετάζει τα διαθέσιμα δεδομένα και τις πηγές δεδομένων σχετικά με τη ρατσιστική βία. Για κάθε κράτος μέλος, τα συμπεράσματα εντάσσονται σε ένα πλαίσιο όσον αφορά το κοινωνικό και πολιτικό υπόβαθρο του φαινομένου στο κράτος μέλος, δίδοντας έμφαση στην

παρουσία εξτρεμιστικών ομάδων και τις επιπτώσεις τους στην αντιμετώπιση των μεταναστών και άλλων μειονοτικών ομάδων. Σε κάθε κεφάλαιο παρουσιάζονται επίσημα και ανεπίσημα δεδομένα, που θεωρούνται αξιόπιστα από τον αντίστοιχο ΕΦΣ, προκειμένου να διαμορφωθεί μια εικόνα για το τι γνωρίζουμε και τι δεν γνωρίζουμε για τη ρατσιστική βία σε κάθε κράτος μέλος. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται πληροφορίες σε σχέση με τις πρόσφατες πολιτικές εξελίξεις και τις εξελίξεις στους τομείς της ποινικής δικαιοσύνης και της ακολουθούμενης πολιτικής που μπορούν να θεωρηθούν θετικές, και μερικές φορές αρνητικές, σε σχέση με τη συλλογή δεδομένων για τη ρατσιστική βία.

Ορισμένοι ΕΦΣ δεν μπόρεσαν παρά να προβούν σε περιγραφική, ποιοτική παρουσίαση ρατσιστικών κρουσμάτων, συχνά με βάση δημοσιεύματα του Τύπου. Αντί να παρουσιαστούν επιλεκτικά οι αναφορές αυτές στη συγκριτική έκθεση, γεγονός που δημιουργεί τον κίνδυνο να δοθεί στον αναγνώστη μια στρεβλή ερμηνεία της φύσης της ρατσιστικής βίας σε κάποιο κράτος μέλος, αποφασίστηκε να επικεντρωθεί η έκθεση στα ποσοτικά δεδομένα. Δεδομένου ότι πρωταρχικός στόχος του EUMC είναι “να παρέχει στην Κοινότητα και στα κράτη μέλη της αντικειμενικές, αξιόπιστες και συγκρίσιμες πληροφορίες”, θεωρήθηκε ότι η παρούσα έκθεση για τη ρατσιστική βία αποσκοπεί κυρίως στην περιγραφή και κριτική αξιολόγηση της επίσημης και ανεπίσημης ποσοτικής συλλογής δεδομένων.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ – ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Μετά τις 15 επί μέρους εθνικές εκθέσεις, το **Κεφάλαιο 19** παρουσιάζει μια συγκριτική επισκόπηση της έκτασης και της φύσης της ρατσιστικής βίας σε καθένα από τα 15 κράτη μέλη. Λόγω του ότι η προσπάθεια σύγκρισης λιγοστών και διαφορετικών δεδομένων από διάφορες χώρες έχει περιορισμένη χρησιμότητα, στο κεφάλαιο αυτό εξετάζονται οι αξιοσημείωτες τάσεις σε επιλεγμένα κράτη μέλη. Βάσει των συμπερασμάτων της έρευνας, τίθεται το ερώτημα αν τα κράτη μέλη δεν καταγράφουν επαρκώς τα ρατσιστικά περιστατικά και εξετάζεται η επάρκεια ή η ανεπάρκεια των υφιστάμενων μηχανισμών συλλογής δεδομένων σε κάθε κράτος μέλος. Μετά την επισκόπηση των συμπερασμάτων της έρευνας, το **Κεφάλαιο 20** παρουσιάζει εν συντομία τις σημαντικότερες θεωρητικές απόψεις της εγκληματολογίας και άλλων συναφών επιστημονικών κλάδων για τα αίτια της ρατσιστικής βίας. Γίνεται σύντομη αναφορά στο πολιτιστικό και εγκληματικό πλαίσιο εντός του οποίου είναι πιθανό να συμβούν αδικήματα ρατσιστικής βίας σε μια προσπάθεια να γίνουν κατανοητά τα στοιχεία που παρέχονται στο προφίλ κάθε χώρας. Το **Κεφάλαιο 21** πραγματεύεται τους τρόπους αντιμετώπισης της ρατσιστικής βίας στα κράτη μέλη. Εξετάζονται οι παράγοντες που εμποδίζουν την αποτελεσματική συλλογή δεδομένων για τη ρατσιστική βία και γίνεται μια επισκόπηση του τρόπου με τον οποίο οι πολιτικοί παράγοντες και η ασκούμενη πολιτική επηρεάζουν την καταγραφή της ρατσιστικής βίας. Το κύριο μέρος του κεφαλαίου αφιερώνεται στο τι νοείται ως «καλή πρακτική» όσον αφορά τις παρεμβάσεις κατά της ρατσιστικής βίας, ενώ παρουσιάζονται επίσης

επιλεγμένα παραδείγματα καλών πρακτικών στα κράτη μέλη. Γίνεται κριτική αξιολόγηση των πρωτοβουλιών αυτών σε σχέση με τις καινοτόμους και τις παραδοσιακές παρεμβάσεις της ποινικής δικαιοσύνης κατά της ρατσιστικής βίας. Τέλος, βάσει της σημαντικότερης κριτικής που εκφράζεται στην έκθεση, ότι δηλαδή η συλλογή δεδομένων σχετικά με τη ρατσιστική βία είναι ανεπαρκής, διατυπώνονται ορισμένες συστάσεις για τη βελτίωση της συλλογής δεδομένων.

Επιπλέον, η έκθεση περιέχει δύο παραρτήματα: το πρώτο παρουσιάζει μια επισκόπηση του πληθυσμού και του μη εθνικού πληθυσμού σε κάθε κράτος μέλος· το δεύτερο παρουσιάζει πληροφορίες σχετικά με τους μηχανισμούς συλλογής δεδομένων για τη ρατσιστική βία στα δέκα νέα κράτη μέλη.

ΑΞΙΟΣΗΜΕΙΩΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η συλλογή δεδομένων σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα και τη ρατσιστική βία παρουσιάζει ευρείες διαφοροποιήσεις μεταξύ των κρατών μελών, οι οποίες εξαρτώνται κυρίως από τα εξής:

- κατά πόσον τα κράτη μέλη συλλέγουν στοιχεία σχετικά με τους αλλοδαπούς και τις εθνοτικές μειονότητες και, ειδικότερα, κατά πόσον ο νόμος αναγνωρίζει «φυλετικά κίνητρα» στα ποινικά αδικήματα, και
- κατά πόσον τα κράτη μέλη εξαίρουν το ρατσιστικό έγκλημα και τη ρατσιστική βία ως ένα κοινωνικό πρόβλημα που χρήζει αντιμετώπισης.

Κατά συνέπεια, δεν υπάρχουν ούτε δύο χώρες με απόλυτα συγκρίσιμα στοιχεία.

Επίσημοι μηχανισμοί συλλογής δεδομένων

Βάσει των πληροφοριών που χορηγήθηκαν στους ΕΦΣ του RAXEN, υπάρχουν τρία κράτη μέλη – **Ελλάδα, Ιταλία και Πορτογαλία** – που δεν διαθέτουν επίσημα δημόσια δεδομένα της ποινικής δικαιοσύνης σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα και τη ρατσιστική βία, ή δεδομένα σχετικά με την εφαρμογή διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένης της ρατσιστικής βίας και του ρατσιστικού εγκλήματος. Η **Ισπανία** χορήγησε μόνο λιγοστά στοιχεία για ρατσιστικές/ξеноφοβικές πράξεις κατά το 2001 κατόπιν αιτήματος του ισπανικού ΕΦΣ.

Στο Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και τις Κάτω Χώρες η συλλογή δεδομένων επικεντρώνεται σε εκθέσεις σχετικά με «αδικήματα που σχετίζονται με εφαρμογή διακρίσεων». Ενώ στο Λουξεμβούργο η συλλογή δεδομένων είναι περιορισμένη, στο Βέλγιο και στις Κάτω Χώρες υπάρχουν καλοί μηχανισμοί καταγραφής διακρίσεων που καλύπτουν ευρύ φάσμα διακρίσεων. Στο Βέλγιο είναι επίσης δυνατό να προσδιοριστεί ο αριθμός καταγγελιών για διακρίσεις που σχετίζονται με ρατσιστική βία, ενώ στις Κάτω Χώρες είναι δυνατό να καθοριστεί αν οι εκθέσεις αφορούν «λεκτικές επιθέσεις» ή τη δραστηριότητα εξτρεμιστικών ομάδων.

Στην Αυστρία και τη Γερμανία οι διαδικασίες συλλογής δεδομένων επικεντρώνονται στις δραστηριότητες εξτρεμιστικών ομάδων και σε συναφείς ενέργειες που αντιβαίνουν στο σύνταγμα. Τα αυστριακά δεδομένα δεν αποκαλύπτουν λεπτομέρειες για τα αδικήματα ρατσιστικής βίας, σε αντίθεση με τα γερμανικά δεδομένα. Σε μικρότερο βαθμό, στη **Δανία** η συλλογή δεδομένων επικεντρώνεται σε καταγγελίες σχετικά με ρητορική μίσους/ρατσιστική ρητορική και τις δραστηριότητες εξτρεμιστικών ομάδων· ωστόσο, υπάρχουν επίσης στοιχεία σχετικά με τη φύση των βίαιων περιστατικών με ρατσιστικό κίνητρο. Στη **Σουηδία** εξετάζονται επίσης οι δραστηριότητες εξτρεμιστικών ομάδων, αλλά στο ευρύτερο πλαίσιο της συλλογής δεδομένων για τη ρατσιστική βία που επιτρέπει τον προσδιορισμό της έκτασης της συμμετοχής εξτρεμιστικών ομάδων σε ρατσιστικά εγκλήματα και σε ενέργειες ρατσιστικής βίας.

Η Φινλανδία, η Γαλλία, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο διαθέτουν άρτιους μηχανισμούς συλλογής δεδομένων που μπορούν να αποκαλύψουν πολλά σχετικά με την έκταση ή/και τη φύση της ρατσιστικής βίας. Παρόλο που τα δεδομένα της Φινλανδίας περιορίζονται στο 2002, παρέχουν μια ευρεία επισκόπηση και εκτίμηση των εγκλημάτων και των βίαιων εγκλημάτων με ρατσιστικό κίνητρο.

Βάσει των ανωτέρω, οι επίσημοι μηχανισμοί της ποινικής δικαιοσύνης για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα και τη ρατσιστική βία (και συναφείς δραστηριότητες) μπορούν να περιγραφούν ως εξής:

Επίσημοι μηχανισμοί της ποινικής δικαιοσύνης για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα/τη ρατσιστική βία

Ανεπαρκής ή ανύπαρκτη συλλογή δεδομένων για τα έτη 2001, 2002, 2003 και 2004	Μερική συλλογή δεδομένων ή επικεντρωμένα στις διακρίσεις γενικά	Καλοί ή εξαιρετικοί μηχανισμοί συλλογής δεδομένων	Καλή συλλογή δεδομένων με επίκεντρο τις δραστηριότητες ακροδεξιών εξτρεμιστικών ομάδων / ρητορικής μίσους
Ελλάδα	Βέλγιο	Δανία	Αυστρία
Ιταλία	Κάτω Χώρες	Φινλανδία	Γερμανία
Λουξεμβούργο		Γαλλία	
Πορτογαλία		Ιρλανδία	
Ισπανία		Ηνωμένο Βασίλειο	
		Σουηδία	

Επίσημα στοιχεία και ανεπαρκής καταγραφή της ρατσιστικής βίας

Δεδομένου ότι πολλοί ΕΦΣ αναφέρουν ότι υπάρχει πρόβλημα ρατσιστικού εγκλήματος και ρατσιστικής βίας στη χώρα τους, τα επίσημα στοιχεία φαίνεται μάλλον ότι δεν καταγράφουν επαρκώς το ρατσιστικό έγκλημα και τη ρατσιστική βία, είτε διότι δεν υπάρχει επίσημο σύστημα καταγραφής της ρατσιστικής βίας (Ελλάδα, Πορτογαλία και Ιταλία) είτε διότι το σύστημα αυτό δεν είναι αρκετά αποτελεσματικό.

Κατά συνέπεια, τα πολύ χαμηλά ή ανύπαρκτα πρωτογενή επίσημα στοιχεία για το ρατσιστικό έγκλημα και ρατσιστική βία ενδέχεται να απορρέουν από την ύπαρξη αναποτελεσματικών μηχανισμών συλλογής δεδομένων και όχι από πραγματικά χαμηλά επίπεδα ρατσιστικού εγκλήματος και ρατσιστικής βίας.

Τάσεις στα επίσημα στοιχεία

Δεδομένου ότι τα κράτη μέλη έχουν συγκροτήσει διαφορετικά επίσημα συστήματα συλλογής δεδομένων για το ρατσιστικό έγκλημα και τη ρατσιστική βία, θα ήταν παραπλανητικό να συγκριθούν τα πρωτογενή απόλυτα στοιχεία μεταξύ χωρών. Αντίθετα, τα διαθέσιμα στοιχεία μπορούν να αξιοποιηθούν καλύτερα αν συγκριθούν τα στοιχεία διαφορετικών ετών στο ίδιο κράτος μέλος. Κατ'αυτόν τον τρόπο μπορούμε να διαπιστώσουμε αν οι αναφορές/καταγραφές ρατσιστικών εγκλημάτων και ρατσιστικής βίας, χρησιμοποιώντας τους ίδιους μηχανισμούς συλλογής δεδομένων, αυξάνονται ή μειώνονται με βάση τις ποσοστιαίες αλλαγές των δεδομένων διαφορετικών ετών.

Λαμβάνοντας επτά κράτη μέλη στα οποία υπάρχουν αναφορές/καταγραφές ρατσιστικών εγκλημάτων για τα έτη 2001, 2002 και 2003 – Δανία, Γερμανία, Ιρλανδία, Κάτω Χώρες*, Αυστρία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο – μπορούν να αναλυθούν οι τάσεις σε κάθε κράτος μέλος.

* Τόσο στο Βέλγιο όσο και στις Κάτω Χώρες υπάρχουν στοιχεία για τις διακρίσεις εν γένει. Ωστόσο, σύμφωνα με τα στοιχεία που υπέβαλαν οι ΕΦΣ, τα ολλανδικά δεδομένα φαίνεται ότι επικεντρώνονται περισσότερο στη «ρατσιστική βία», ενώ στο Βέλγιο τα δεδομένα είναι λιγότερο εξειδικευμένα. Έτσι, αποφασίστηκε να εξαιρεθούν τα στοιχεία για το Βέλγιο από την προσπάθεια καταγραφής των τάσεων.

Τάσεις με την πάροδο του χρόνου, 2001-2003

Επίσημες αναφορές/καταγραφές σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα/τη ρατσιστική βία και συναφείς δραστηριότητες³

	% αλλαγή 2001-02	% αλλαγή 2002-03	% αλλαγή 2001-03
Αυστρία	- 11,9	- 6,2	- 17,4
Δανία	- 41,4	- 23,5	- 55,2
Γερμανία	- 12,2	- 10,5	- 21,4
Ιρλανδία	+ 137,2	- 20,6	+ 88,4
Κάτω Χώρες	+ 22,2	- 15,7	+ 3,0
Σουηδία	- 15,4	+ 2,1	- 13,6
Ηνωμένο Βασίλειο⁴	+ 2,4	- 9,7	- 7,6

³ Τα δεδομένα του πίνακα **δεν** είναι συγκριτικά μεταξύ των κρατών μελών. Οι αρχικές πηγές αναφέρονται στο παράρτημα της παρούσας σύνοψης και στην κυρίως έκθεση.

Τα υψηλότερα διαθέσιμα επίσημα ποσοστά χρησιμοποιούνται για κάθε κράτος μέλος.

⁴ Δεδομένα για την Αγγλία και την Ουαλία.

Σε πέντε από τα επτά κράτη μέλη σημειώθηκε *συνολική μείωση* των αναφορών/καταγραφών «ρατσιστικών εγκλημάτων» και ρατσιστικής βίας (και συναφών δραστηριοτήτων) κατά την περίοδο 2001 έως 2003

Σε δύο από τα επτά κράτη μέλη σημειώθηκε *συνολική αύξηση* των αναφορών/καταγραφών «ρατσιστικών εγκλημάτων» και ρατσιστικής βίας (και συναφών δραστηριοτήτων) κατά την περίοδο 2001 έως 2003

Η αναζήτηση τάσεων στα δεδομένα που έχουν συλλεγεί σε επί μέρους κράτη μέλη είναι μια διαδικασία που χαρακτηρίζεται μεγαλύτερη ακρίβεια σε σχέση με την προσπάθεια σύγκρισης διαφορετικών δεδομένων μεταξύ κρατών μελών. Ωστόσο, ενώ οι ποσοστιαίες αλλαγές μπορεί να δείχνουν πραγματική αύξηση ή μείωση των κρουσμάτων ρατσιστικού εγκλήματος και ρατσιστικής βίας, είναι επίσης δυνατό να οφείλονται σε αλλαγές των διαδικασιών καταγραφής. Από την άλλη πλευρά, σε κράτη μέλη με σταθερά χαμηλά επίπεδα σε απόλυτες τιμές, όπως στη Δανία και στην Ιρλανδία, είναι δυνατό να εμφανιστούν τεράστιες ποσοστιαίες αυξήσεις ή μειώσεις των αναφορών/καταγραφών ρατσιστικής βίας και ρατσιστικού εγκλήματος λόγω ελάχιστων σχετικών κρουσμάτων.

Ανεπίσημη συλλογή δεδομένων

Σε σύγκριση με τους επίσημους μηχανισμούς συλλογής δεδομένων, τα περισσότερα κράτη μέλη διαθέτουν κάποιους ανεπίσημους μηχανισμούς συλλογής δεδομένων ή έρευνας σχετικά με τη ρατσιστική βία και το ρατσιστικό έγκλημα. Για παράδειγμα, **το Βέλγιο, η Γαλλία, η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Ιταλία, η Πορτογαλία, η Αυστρία, η Ισπανία και η Σουηδία** διαθέτουν ορισμένες εναλλακτικές πηγές πληροφόρησης σχετικά με τη ρατσιστική βία και το ρατσιστικό έγκλημα. Στο **Λουξεμβούργο** δεν υπάρχουν ανεπίσημα δεδομένα σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα και τη ρατσιστική βία, αν και τα δεδομένα αυτά, λόγω της έλλειψης εκτενών επίσημων δεδομένων στη χώρα αυτή, θα μπορούσαν να αποτελέσουν χρήσιμη πηγή πληροφοριών.

Οι περισσότερες ανεπίσημες πληροφορίες προέρχονται από ειδικές ΜΚΟ που προσπαθούν να καταπολεμήσουν το πρόβλημα της ρατσιστικής βίας και του ρατσιστικού εγκλήματος. Επειδή διαθέτουν λιγοστούς πόρους, συνήθως τα δεδομένα που συλλέγουν τέτοιες ΜΚΟ είναι περιορισμένα και συχνά έχουν ποιοτικό χαρακτήρα. Κατά κανόνα, είτε τα κρούσματα αναφέρονται απευθείας σε μια ΜΚΟ είτε οι ίδιες οι οργανώσεις συλλέγουν περιγραφικές αναφορές των μέσω ενημέρωσης. Ωστόσο, όταν δεν υπάρχουν δεδομένα από επίσημες πηγές ή όταν τα δεδομένα αυτά είναι ελλιπή, οι ΜΚΟ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο κατά το ότι προβάλλουν το πρόβλημα και τη φύση του ρατσιστικού εγκλήματος και της ρατσιστικής βίας.

Σε σύγκριση με τα ανωτέρω κράτη μέλη, **η Δανία, η Γερμανία, οι Κάτω Χώρες, η Φινλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο** διαθέτουν πλειάδα ανεπίσημων πηγών δεδομένων για το ρατσιστικό έγκλημα και τη ρατσιστική βία – σε ορισμένες περιπτώσεις η σχετική έρευνα έχει ξεκινήσει πριν από πολλά χρόνια. Στις χώρες αυτές υπάρχουν πληροφορίες προερχόμενες από ΜΚΟ και ακαδημαϊκούς

ερευνητές, τόσο ποσοτικής όσο και ποιοτικής φύσης, σχετικά με τις εμπειρίες ρατσιστικής θυματοποίησης αλλοδαπών και άλλων ευάλωτων μειονοτήτων. Ένα σημαντικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε σε ορισμένες από αυτές τις χώρες είναι η «έρευνα σχετικά με τα θύματα». Πρόκειται για ένα ερευνητικό εργαλείο στο πλαίσιο του οποίου ένα δείγμα πληθυσμού ερωτάται άμεσα σχετικά με τυχόν εμπειρίες θυματοποίησής του επί ορισμένο χρονικό διάστημα. Η έρευνα αυτού του είδους μπορεί να παράσχει μια ακριβέστερη εικόνα σχετικά με τη ρατσιστική θυματοποίηση από ό,τι οι επίσημες στατιστικές της αστυνομίας.

Βάσει των ανωτέρω, οι ανεπίσημοι μηχανισμοί συλλογής στοιχείων της ποινικής δικαιοσύνης σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα / τη ρατσιστική βία (και τις συναφείς δραστηριότητες) μπορούν να ενταχθούν στις κατωτέρω γενικές κατηγορίες:

Ανεπίσημη συλλογή δεδομένων/έρευνα σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα/ τη ρατσιστική βία

Ανεπαρκείς ανεπίσημες πηγές δεδομένων	Μερικές ανεπίσημες πηγές δεδομένων	Πλειάδα ανεπίσημων Πηγών δεδομένων
Λουξεμβούργο	Αυστρία	Δανία
	Βέλγιο	Φινλανδία
	Γαλλία	Γερμανία
	Ελλάδα	Κάτω Χώρες
	Ιρλανδία	Ηνωμένο Βασίλειο
	Ιταλία	
	Πορτογαλία	
	Ισπανία	
	Σουηδία	

Ποιοι είναι τα «θύματα» - Ποιοι είναι οι δράστες;

Τα επίσημα δεδομένα, όταν υπάρχουν, συνήθως χωρίζουν τα θύματα σε κατηγορίες με βάση την εθνικότητα. Σε λίγα κράτη μέλη οι αναφορές σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα και τη ρατσιστική βία ταξινομούνται με βάση τη θρησκεία – όπως αντισημιτικά ή αντιμουσουλμανικά συμβάντα.

Οι ανεπίσημες πηγές δεδομένων, όπως οι εκθέσεις και οι ερευνητικές μελέτες των ΜΚΟ, συνήθως παρέχουν περισσότερες πληροφορίες για τα χαρακτηριστικά των θυμάτων, και ενίοτε των δραστών, από ό,τι τα επίσημα δεδομένα.

Συνοψίζοντας τα συμπεράσματα της επίσημης και της ανεπίσημης έρευνας, μπορούν να διατυπωθούν οι εξής γενικές παρατηρήσεις:

Διαπιστώνεται ότι οι πιο ευάλωτες ομάδες είναι οι εξής (με αλφαβητική σειρά): άνθρωποι από την πρώην Γιουγκοσλαβία, Βορειοαφρικανοί, Εβραίοι, εθνοτικές μειονότητες εντός του εθνικού πληθυσμού, Μουσουλμάνοι, παράνομοι μετανάστες, πρόσφυγες/άτομα που έχουν ζητήσει πολιτικό άσυλο, Ρόμα/Σίντι/Τσιγγάνοι.

Οι κύριοι δράστες είναι συνήθως: νεαροί άνδρες, μέλη εξτρεμιστικών οργανώσεων με πολιτικά κίνητρα και άλλα άτομα που δεν ανήκουν σε τέτοιες ομάδες.

Πρόσφατα στοιχεία από εκθέσεις ορισμένων ΕΦΣ – **Γαλλία, Κάτω Χώρες και Σουηδία** – δείχνουν ότι στις περισσότερες περιπτώσεις οι εξτρεμιστικές ομάδες δεν είναι υπεύθυνες για τα ρατσιστικά εγκλήματα και τη ρατσιστική βία. Παρόλο που δεν αποκλείεται οι εξτρεμιστικές ομάδες να αποκρύπτουν προσεκτικότερα τη δράση τους, είναι εξίσου πιθανό να έχει εμφανιστεί μια τάση προς το ρατσιστικό έγκλημα και τη ρατσιστική βία από άτομα που δεν ανήκουν απαραίτητα σε τέτοιες ομάδες. Έχοντας τούτο κατά νου, όλες οι αξιοσημείωτες τάσεις σε εκθέσεις σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα και τη ρατσιστική βία που μπορούν να αποδοθούν σε συγκεκριμένα άτομα ή συγκεκριμένες ομάδες πρέπει να παρακολουθούνται προσεκτικά, ιδίως σε σχέση με γεγονότα σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο που μπορούν να πυροδοτήσουν ρατσιστικές δραστηριότητες.

ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Η αποτελεσματική συλλογή δεδομένων σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα και τη ρατσιστική βία παρεμποδίζεται κατά κύριο λόγο από το γεγονός ότι οι εκδηλώσεις του φαινομένου αυτού δεν καταγγέλλονται και δεν καταγράφονται επαρκώς. Ενώ σε ορισμένα κράτη μέλη εφαρμόζονται πρωτοβουλίες «καλής πρακτικής» για την αντιμετώπιση του προβλήματος του ρατσιστικού εγκλήματος και της ρατσιστικής βίας – οι οποίες μπορεί να είναι από νομοθετικές και πρακτικές παρεμβάσεις της ποινικής δικαιοσύνης μέχρι μέτρα αποκατάστασης της δικαιοσύνης βασιζόμενα

στις κοινότητες – η γενικευμένη απουσία εκτενών και αξιόπιστων δεδομένων δεν επιτρέπει την ακριβή ερμηνεία της έκτασης και της φύσης του προβλήματος ούτε την αποτελεσματική του αντιμετώπιση.

Το γεγονός ότι σε ορισμένα κράτη μέλη συλλέγονται επισήμως δεδομένα σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα και τη ρατσιστική βία, ενώ δεν ισχύει το ίδιο σε άλλα κράτη μέλη οφείλεται σε διάφορους παράγοντες, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι εξής: το κατά πόσον προβάλλονται πολιτικά και κοινωνικά τα θύματα εγκλημάτων και, ειδικότερα, ρατσιστικών εγκλημάτων· το κατά πόσον η πολιτική και κοινωνική προβολή αφορά τις μειονοτικές εθνοτικές ομάδες και τους αλλοδαπούς και εκλαμβάνεται ως κοινωνικό πρόβλημα· το κατά πόσον υπάρχει ισχυρό κίνημα ΜΚΟ που μπορεί να προωθήσει και να στηρίξει πρωτοβουλίες κατά του ρατσιστικού εγκλήματος και υπέρ των θυμάτων· το κατά πόσον η αστυνομία ενθαρρύνεται να ενεργεί ως φορέας παροχής υπηρεσιών στα θύματα εγκλημάτων και, ιδίως, στα θύματα ρατσιστικών εγκλημάτων, και, τέλος, το κατά πόσον υπάρχει ισχυρή παράδοση συλλογής πληροφοριών στο εκάστοτε κράτος μέλος.

Στοιχείο καίριας σημασίας για τα ανωτέρω είναι το κατά πόσον τα θύματα ρατσιστικών εγκλημάτων και ρατσιστικής βίας αισθάνονται ότι μπορούν να προσεγγίσουν την αστυνομία για να καταγγείλουν τη θυματοποίηση. Όταν η αστυνομία ενθαρρύνει προβλεπτικά τα θύματα να καταγγέλλουν τα σχετικά περιστατικά, τα θύματα είναι πιθανότερο να προβούν σε καταγγελία και, κατά συνέπεια, ο αριθμός των καταγεγραμμένων περιστατικών αυξάνεται. Ωστόσο, η αστυνομία μπορεί να καταγράφει τα περιστατικά ως «ρατσιστικά» μόνον εφόσον της το επιτρέπει η νομοθεσία. Από την άποψη αυτή, μπορεί να καταγγέλλονται κρούσματα ρατσιστικής βίας, αλλά οι σχετικές πληροφορίες να μην διοχετεύονται σε κάποιο σύστημα συλλογής δεδομένων, αν δεν υπάρχουν νομοθετικά μέτρα για το χαρακτηρισμό των κρουσμάτων ως «ρατσιστικών» ή «με ρατσιστικό κίνητρο».

Επίσης, η επίσημη συλλογή δεδομένων σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα και τη ρατσιστική βία παρεμποδίζεται από το γεγονός ότι στα περισσότερα κράτη μέλη δεν υφίσταται ή απαγορεύεται η συλλογή δεδομένων που σχετίζονται με την εθνότητα ενός ατόμου. Συχνά τούτο γίνεται στο πλαίσιο της προστασίας των δεδομένων (βλ. σημείο 2.4, κυρίως έκθεση). Η ιστορία ορισμένων κρατών μελών, όπως η Αυστρία και η Γερμανία, σε συνδυασμό με τους προαναφερθέντες παράγοντες που εμποδίζουν τη συλλογή δεδομένων, αναστέλλουν τη συλλογή δεδομένων σχετικά με την εθνότητα από φόβο μήπως χρησιμοποιηθούν οι πληροφορίες αυτές με σκοπό τη διακριτική μεταχείριση, αντί την καταπολέμησή της. Ενώ υπάρχουν μερικά στοιχεία στα κράτη μέλη για τους αλλοδαπούς (ως μη πολίτες), οι εμπειρίες των ημεδαπών που ταυτόχρονα ανήκουν σε εθνοτικές μειονότητες δεν περιλαμβάνονται στα στοιχεία που συλλέγει η ποινική δικαιοσύνη σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Αυτή η έλλειψη δεδομένων αποτελεί πρόβλημα όχι μόνο για τα επί μέρους κράτη μέλη, αλλά και για την ΕΕ και τα θεσμικά της όργανα που προσπαθούν να αντιμετωπίσουν και να επιλύσουν το πρόβλημα του ρατσιστικού εγκλήματος και της ρατσιστικής βίας. Το ιδεώδες θα ήταν να συλλέγονται στοιχεία που θα επέτρεπαν τη συγκριτική επισκόπηση του προβλήματος του ρατσιστικού

εγκλήματος και της ρατσιστικής βίας. Ωστόσο, δεδομένου ότι τα κράτη μέλη, όταν συλλέγουν δεδομένα, χρησιμοποιούν διαφορετικά μέσα και διαφορετικές κατηγορίες, επί του παρόντος τα δεδομένα δεν είναι συγκρίσιμα. Αντ'αυτού, το καλύτερο που μπορούμε σήμερα να επιδιώκουμε είναι η συγκριτική ανάλυση των υφιστάμενων δεδομένων με βάση τους διαφορετικούς μηχανισμούς συλλογής δεδομένων. Επί του παρόντος, το δίκτυο συλλογής δεδομένων RAXEN του EUMC επιτυγχάνει το σκοπό της συγκριτικής ανάλυσης δεδομένων βάσει των διαφόρων πληροφοριών που παρέχουν τα επί μέρους κράτη μέλη.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Είναι δυνατό να διατυπωθούν ορισμένες συστάσεις για να βελτιωθούν όσα γνωρίζουμε και το πόσο αποτελεσματικά αντιδρούμε στο πρόβλημα του ρατσιστικού εγκλήματος και της ρατσιστικής βίας στην ΕΕ. Πρόκειται τόσο για μακροπρόθεσμες συστάσεις, οι οποίες μπορούν να θεωρηθούν ως χρυσοί κανόνες θέτοντας στόχους προς επίτευξη για τα κράτη μέλη, όσο και για βραχυπρόθεσμες συστάσεις που παρέχουν στα κράτη μέλη βραχυπρόθεσμες, εφικτές λύσεις στο πρόβλημα της διαχείρισης και αντιμετώπισης του ρατσιστικού εγκλήματος και της ρατσιστικής βίας.

Για παράδειγμα, μία από τις συστάσεις θα μπορούσε να είναι ο μακροπρόθεσμος στόχος της τυποποίησης της νομοθεσίας και της συλλογής δεδομένων για το ρατσιστικό έγκλημα και τη ρατσιστική βία σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Από την άλλη πλευρά, μία από τις βραχυπρόθεσμες συστάσεις θα μπορούσε να είναι η θέσπιση ή βελτίωση της υφιστάμενης νομοθεσίας και της συλλογής δεδομένων από την ποινική δικαιοσύνη σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα και τη ρατσιστική βία στο επίπεδο των επί μέρους κρατών μελών. Ωστόσο, λόγω της απουσίας αποτελεσματικών νομοθετικών μέτρων και επαρκών μηχανισμών συλλογής δεδομένων στα περισσότερα κράτη μέλη, ακόμη και αυτές οι βραχυπρόθεσμες συστάσεις μπορεί να φαίνονται πολύ φιλόδοξες.

Επιπλέον, κάθε προσπάθεια αλλαγής του τρόπου με τον οποίο αντιμετωπίζει ο νόμος, η ποινική δικαιοσύνη και η κοινωνία των πολιτών το ρατσιστικό έγκλημα και τη ρατσιστική βία προϋποθέτει τη θέσπιση κριτηρίων «καλής πρακτικής» στον εν λόγω τομέα. Τούτο δεν συνίσταται απλώς σε περιγραφή δραστηριοτήτων που έχουν χαρακτηριστεί «επιτυχημένες» - συνήθως από τους εμπνευστές τους – αλλά, αντίθετα, απαιτεί προσεκτική εξέταση των πρωτοβουλιών του νομοθέτη, της ποινικής δικαιοσύνης και της κοινωνίας των πολιτών, ώστε να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητά τους στην καταπολέμηση του ρατσιστικού εγκλήματος και της ρατσιστικής βίας και στην παροχή βοήθειας στα θύματα. Προς τούτο, **τα συμπεράσματα της παρούσας έκθεσης δείχνουν εν γένει ότι στα κράτη μέλη που διαθέτουν άρτιους μηχανισμούς συλλογής δεδομένων για την παρακολούθηση του ρατσιστικού εγκλήματος και της ρατσιστικής βίας συνήθως υπάρχουν διάφορες προοδευτικές πρωτοβουλίες τόσο για την καταπολέμηση του προβλήματος όσο και για τη συνδρομή προς τα θύματα.**

Τα κράτη μέλη της ΕΕ θα μπορούσαν ίσως να διδαχθούν περισσότερα σχετικά με τις αποτελεσματικές μεθόδους αντιμετώπισης της ρατσιστικής βίας αν μπορούσαν να αντλήσουν πληροφορίες για παρόμοιες προσπάθειες σε άλλα κράτη μέλη ή σε άλλες περιοχές της ίδιας της χώρας. Ουσιαστικό στοιχείο αυτής της ανταλλαγής «καλών πρακτικών» είναι η προθυμία των υπηρεσιών να ανταλλάξουν πληροφορίες – τόσο θετικές, όσο και αρνητικές. Τούτο μπορεί να επιτευχθεί μόνο όταν υπάρχουν συστήματα παρακολούθησης και παροχής πληροφοριών σχετικά με την έκταση, τη φύση και τον τρόπο αντιμετώπισης της ρατσιστικής βίας.

Βάσει των συμπερασμάτων της συγκριτικής επισκόπησης της ρατσιστικής βίας στα 15 παλαιά κράτη μέλη της ΕΕ που γίνεται στην παρούσα έκθεση, οι κύριες συστάσεις της έκθεσης έχουν ως εξής:

Νομοθεσία και συλλογή δεδομένων – Βελτίωση μηχανισμών

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΛΑΙΣΙΟ (ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ)

- **Να επιτραπεί η συλλογή δεδομένων σχετικά με την εθνότητα/θρησκεία που μπορούν να αποκαλύψουν κρούσματα ρατσιστικού εγκλήματος/ρατσιστικής βίας κατά εθνοτικών μειονοτήτων.**
- **Να τυποποιηθεί η νομοθεσία σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα/τη ρατσιστική βία στα κράτη μέλη της ΕΕ.**

Τούτο σημαίνει έγκριση της πρότασης απόφασης πλαισίου για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας που έχει υποβάλει η Επιτροπή⁵. Αν εκδοθεί, θα δημιουργηθεί σαφώς ένα πλαίσιο για την τιμωρία της ρατσιστικής/ξενοφοβικής βίας ως ποινικού αδικήματος, και για την αναγνώριση των ρατσιστικών/ξενοφοβικών κινήτρων ως επιβαρυντικών παραγόντων για την επιβολή βαρύτερων ποινών.

Ένας από τους βασικούς στόχους της απόφασης πλαισίου είναι να ενισχυθούν τα μέτρα του ποινικού δικαίου που αποσκοπούν στην προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών μέτρων των κρατών μελών σχετικά με τα ρατσιστικά και ξενοφοβικά αδικήματα.

Η έγκριση της απόφασης πλαισίου από τα κράτη μέλη θα μπορούσε να βελτιώσει τη συλλογή δεδομένων σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα/τη ρατσιστική βία σε ολόκληρη την ΕΕ. Συνεπώς, μια άλλη σύσταση θα ήταν:

⁵ COM (2001) 664 τελικό – Πρόταση απόφασης πλαισίου του Συμβουλίου για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.

- **Να τυποποιηθεί η συλλογή δεδομένων σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα/τη ρατσιστική βία στα κράτη μέλη της ΕΕ.**

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ (ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ):

Οι πρακτικές συστάσεις επικεντρώνονται στη συγκριτική ανάλυση υφιστάμενων δεδομένων.

Μέσω των πρακτικών συστάσεων για τη συλλογή δεδομένων αναγνωρίζεται ότι διαφορετικά σύνολα δεδομένων μπορούν έγκυρα να αποτελέσουν τη βάση συγκριτικής ανάλυσης.

Σε μεγάλο βαθμό, ο μηχανισμός συλλογής δεδομένων RAXEN και οι εκθέσεις συγκριτικής έρευνας του EUMC βασίζονται στη συγκριτική ανάλυση διαφορετικών συνόλων δεδομένων. Η εγκυρότητα αυτής της προσπάθειας δεν πρέπει να υποτιμάται, λαμβάνοντας υπόψη την απουσία ευθέως συγκρίσιμων δεδομένων.

Αν στόχος μας είναι η συγκριτική ανάλυση διαφορετικών πηγών δεδομένων και όχι η προσπάθεια να συγκεντρωθούν ευθέως συγκρίσιμα δεδομένα, προτείνεται:

- **Η θέσπιση ή βελτίωση της κείμενης νομοθεσίας για το ρατσιστικό έγκλημα/τη ρατσιστική βία σε κάθε κράτος μέλος της ΕΕ.**
- **Η θέσπιση ή βελτίωση των υφιστάμενων μηχανισμών συλλογής δεδομένων της ποινικής δικαιοσύνης σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα/τη ρατσιστική βία σε κάθε κράτος μέλος της ΕΕ.**

Επιπλέον, μπορεί να δοθεί προσοχή στους εναλλακτικούς μηχανισμούς συλλογής δεδομένων για το ρατσιστικό έγκλημα/τη ρατσιστική βία, οι οποίοι υπερβαίνουν τα όρια του ποινικού δικαίου και της ποινικής δικαιοσύνης. Στο πλαίσιο αυτό, μπορεί να προταθεί:

- **Η ανάπτυξη ερευνών σχετικά με το έγκλημα/τα θύματα.**

Στο πλαίσιο των ερευνών αυτών, δείγματα του πληθυσμού ερωτώνται ευθέως σχετικά με τις εμπειρίες θυματοποίησής τους, ενώ είναι δυνατό να τεθούν ερωτήσεις σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα/τη ρατσιστική βία.

Οι έρευνες σχετικά με το έγκλημα επιτρέπουν τη συλλογή πληροφοριών για τα χαρακτηριστικά των θυμάτων, ενώ επιτρέπουν επίσης τη συλλογή δεδομένων σχετικά με την επανειλημμένη θυματοποίηση (βλ. κυρίως έκθεση, Κεφάλαιο 3). Εφόσον οι ερωτώμενοι απαντούν ανώνυμα και παρουσιάζεται μια γενική εικόνα της θυματοποίησης με βάση τα χαρακτηριστικά ομάδων, οι ανησυχίες σχετικά με την προστασία των δεδομένων μπορούν να αντιμετωπιστούν (βλ. σημείο 2.4, κυρίως έκθεση).

Οι έρευνες σχετικά με το έγκλημα είναι εργαλεία συλλογής ποσοτικών δεδομένων που επιτρέπουν τη συγκριτική ανάλυση δεδομένων, όταν το ίδιο ερωτηματολόγιο έρευνας χρησιμοποιείται σε διάφορες χώρες. Οι έρευνες αυτές μπορούν επίσης να παρακολουθήσουν την εξέλιξη τάσεων με την πάροδο του χρόνου, όταν χρησιμοποιείται η ίδια έρευνα κάθε χρόνο.

Έτσι, μπορεί να προταθεί:

- **Η προώθηση της διεξαγωγής ερευνών από ΜΚΟ και ακαδημαϊκούς ερευνητές σχετικά με την έκταση και τη φύση του ρατσιστικού εγκλήματος και της ρατσιστικής βίας.**

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίδεται στην ποιοτική έρευνα που εστιάζεται στα χαρακτηριστικά των θυμάτων και των δραστών, και η οποία διερευνά κριτικά την υλοποίηση παρεμβάσεων της ποινικής δικαιοσύνης και άλλων φορέων πλην αυτής.

Μπορεί επίσης να δοθεί προσοχή στις εμπειρίες ρατσιστικής θυματοποίησης στο πλαίσιο μιας διαδικασίας (ή σειράς) διαρκούς παρενόχλησης/απειλής/θυματοποίησης.

Η εμπειριστατωμένη συλλογή ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων, από μια πλειάδα πηγών, μπορεί να συμβάλει στη διαμόρφωση ακριβέστερης εικόνας σχετικά με την έκταση και τη φύση της ρατσιστικής βίας.

Επίσης σημαντικό είναι ότι η βελτίωση της συλλογής δεδομένων μπορεί να σκιαγραφήσει με ακρίβεια τα χαρακτηριστικά δραστών και θυμάτων, καθώς και να προσδιορίσει εάν τα υφιστάμενα μέσα της ποινικής δικαιοσύνης για την αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας στοχεύουν στις σωστές ομάδες.

Προς την αποτελεσματική παρέμβαση της ποινικής δικαιοσύνης και της μη ποινικής δικαιοσύνης

Δεν μπορούμε να κρίνουμε την «αποτελεσματικότητα» ή την «επιτυχία» των νομοθετικών παρεμβάσεων και των παρεμβάσεων της ποινικής δικαιοσύνης κατά του ρατσιστικού εγκλήματος και της ρατσιστικής βίας παρά μόνο αν υπάρχουν μηχανισμοί αξιολόγησής τους. Πρέπει να διαμορφωθούν εκτενή κριτήρια «καλής πρακτικής» στα κράτη μέλη, ώστε να μπορέσουμε να προβούμε σε υποκειμενική αξιολόγηση των πρωτοβουλιών.

Ωστόσο, αυτές οι κριτικές αναφορές πρακτικών πρωτοβουλιών είναι, συνολικά, σπάνιες στα περισσότερα κράτη μέλη.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ:

- **Να διαμορφωθούν τυποποιημένα κριτήρια «καλής πρακτικής» στην ΕΕ, με τα οποία θα μπορεί να μετρηθεί η υλοποίηση και «επιτυχία» διαφόρων πρωτοβουλιών της ποινικής δικαιοσύνης και της μη ποινικής δικαιοσύνης με σκοπό την παρακολούθηση, την καταπολέμηση και την αντιμετώπιση του ρατσιστικού εγκλήματος/της ρατσιστικής βίας.**
- **Να αναπτυχθούν τυποποιημένα κριτήρια «καλής πρακτικής» στην ΕΕ σχετικά με τη νομοθεσία, τις πρακτικές της ποινικής δικαιοσύνης, τις παρεμβάσεις ΜΚΟ και την ακαδημαϊκή έρευνα.**

Στόχος των ανωτέρω συστάσεων είναι να καθοριστεί κατά πόσον οι πρακτικές πρωτοβουλίες έχουν αντίκτυπο στο ρατσιστικό έγκλημα/τη ρατσιστική βία.

Προϋποθέτουν μηχανισμούς παρακολούθησης που θέτουν δύσκολες ερωτήσεις σε σχέση με τα εξής, για παράδειγμα:

- Τον αντίκτυπο των πρωτοβουλιών στα ρατσιστικά αδικήματα/στην υποτροπή,
- Τον αντίκτυπο των πρωτοβουλιών στα θύματα ρατσιστικών εγκλημάτων,
- Τον αντίκτυπο νέων νομοθετικών μέτρων στις επιβαλλόμενες ποινές,
- Το ποσοστό απώλειας μεταξύ του αριθμού των καταγγελλόμενων υποθέσεων και του αριθμού των υποθέσεων για τις οποίες έχει ασκηθεί δίωξη/έχει επιβληθεί ποινή με επιτυχία.

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ (ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ):

Όπως και στην περίπτωση των προσπαθειών τυποποίησης του ποινικού δικαίου μέσω της πρότασης απόφασης πλαισίου του Συμβουλίου για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, η διαμόρφωση κριτηρίων «καλής πρακτικής» είναι ευκολότερη στα λόγια από ό,τι στα έργα. Δεδομένου ότι σε κάθε κράτος μέλος υπάρχει διαφορετική ιστορία και προσέγγιση των κοινωνικών προβλημάτων, συμπεριλαμβανομένης της ρατσιστικής βίας, δεν

είναι εύκολο να επιτευχθεί συμφωνία για ενιαία κριτήρια «καλής πρακτικής». Συνεπώς, οι πρακτικές συστάσεις μπορούν να περιλαμβάνουν τα εξής:

- **Ανάπτυξη και εφαρμογή κριτηρίων «καλής πρακτικής» σε εθνικό επίπεδο.**

Θα πρέπει να πρόκειται για «χρυσούς κανόνες» γενικής φύσεως στους οποίους θα έπρεπε να γίνεται αναφορά σε κάθε στάδιο της ανάπτυξης, της εφαρμογής και της παρακολούθησης του έργου.

Οι εθνικοί κανόνες θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν τους περιορισμούς και τις δυνατότητες που είναι εγγενείς στη νομική παράδοση και ιστορία κάθε κράτους μέλους.

- **Ανάπτυξη και εφαρμογή κριτηρίων «καλής πρακτικής» σε επίπεδο κάθε επί μέρους έργου.**

Κάθε έργο θα πρέπει να περιλαμβάνει κατευθυντήριες γραμμές «καλής πρακτικής» στις οποίες θα γίνεται αναφορά σε κάθε στάδιο της ανάπτυξης του έργου.

- **Διενέργεια συγκριτικής ανάλυσης παρόμοιων έργων, για παράδειγμα, πρωτοβουλιών για προγράμματα για νέους με σκοπό την επανεκπαίδευση νέων δραστών ρατσιστικών αδικημάτων ή πρωτοβουλιών της αστυνομίας με σκοπό την αντιμετώπιση των αναγκών θυμάτων ρατσιστικής βίας.**

Όποτε τούτο είναι δυνατό, τα έργα πρέπει να «παραβάλλονται» ώστε να διευκολύνεται η συγκρισιμότητά τους. Η παραβολή μπορεί να γίνεται με βάση το θέμα, την ομάδα της δειγματοληψίας, το χώρο κλπ.

- **Ενίσχυση του ρόλου του Μεσολαβητή και άλλων εθνικών παρατηρητηρίων (επίσημων και ημιεπίσημων) στον τομέα της συλλογής δεδομένων, της αναφοράς και του σχολιασμού κρουσμάτων ρατσιστικού εγκλήματος/ρατσιστικής βίας.**

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίδεται στο ρόλο των δημόσιων υπαλλήλων, όπως των υπαλλήλων των υπηρεσιών μετανάστευσης και της αστυνομίας, σε σχέση με τη στάση τους έναντι της ρατσιστικής βίας και την αντίδρασή τους σε κρούσματα ρατσιστικής βίας.

Εν συντομία, τα ευρωπαϊκά δεδομένα σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα και τη ρατσιστική βία και την αντιμετώπιση αυτών θα βελτιώνονταν σημαντικά αν τα κράτη μέλη της ΕΕ υιοθετούσαν ορισμένες από τις ανωτέρω συστάσεις.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Επίσημα δεδομένα σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα/τις φυλετικές διακρίσεις

Έκταση ρατσιστικού εγκλήματος/ρατσιστικής βίας κατά τις αναφορές επίσημων πηγών στα κράτη μέλη (ή δεδομένα σχετικά με διακρίσεις, όταν δεν υπάρχουν άλλα στοιχεία)⁶

Κράτος μέλος	Πηγή δεδομένων	Δεδομένα για το 2001	Δεδομένα για το 2002	Δεδομένα για το 2003	Δεδομένα για το 2004 Τελευταίες διαθέσιμες πληροφορίες
Βέλγιο	Κέντρο για τις Ίσες Ευκαιρίες και την Αντίθεση στο Ρατσισμό (CEOOR) ⁷	1246 αναφορές φυλετικών διακρίσεων, που μπορεί να περιλαμβάνουν βία	1316 αναφορές φυλετικών διακρίσεων, που μπορεί να περιλαμβάνουν βία	1827 αναφορές φυλετικών διακρίσεων, που μπορεί να περιλαμβάνουν βία	ΔΕΝ υπάρχουν στοιχεία
Δανία	Αστυνομία PET (Δανική Υπηρεσία Πολιτικής Ασφάλειας)	65 καταγγελίες σχετικά με ρητορική μίσους/ρατσιστική ρητορική 116 ποινικά αδικήματα για τα οποία υπάρχουν υπόνοιες ρατσιστικού κινήτρου	36 καταγγελίες σχετικά με ρητορική μίσους/ρατσιστική ρητορική 68 ποινικά αδικήματα για τα οποία υπάρχουν υπόνοιες ρατσιστικού κινήτρου. Εκ των οποίων (σύμφωνα με την ταξινόμηση του RAXEN βάσει των κατηγοριών του PET): Εμπρησμοί 4· παρενόχληση 20· βανδαλισμός 19· προπαγάνδα 8· απειλές 8· ταραχές 1· τραυματισμοί 8.	28 καταγγελίες σχετικά με ρητορική μίσους/ρατσιστική ρητορική 52 ποινικά αδικήματα για τα οποία υπάρχουν υπόνοιες ρατσιστικού κινήτρου Εκ των οποίων (σύμφωνα με την ταξινόμηση του RAXEN βάσει των κατηγοριών του PET): Εμπρησμοί 4· παρενόχληση 14· βανδαλισμός 9· προπαγάνδα 12· απειλές 9· τραυματισμοί 4.	Τρία πρώτα τρίμηνα του 2004 24 Μέχρι 24/11/2004 24

⁶ Οι αριθμοί του πίνακα δεν είναι άμεσα συγκρίσιμοι μεταξύ κρατών μελών, καθότι έχουν ληφθεί από διαφορετικές πηγές. Αρχική πηγή: εκθέσεις ΕΦΣ RAXEN 2001-04.

⁷ Το CEOOR θεωρείται εδώ ως «ημιεπίσημος» φορέας.

Συνέχεια πίνακα	Πηγή δεδομένων	Δεδομένα για το 2001	Δεδομένα για το 2002	Δεδομένα για το 2003	Δεδομένα για το 2004
Γερμανία	Ομοσπονδιακό Γραφείο Εσωτερικής Ασφάλειας Αστυνομία	14.725 εγκλήματα καταχωρισμένα ως «εγκληματικότητα με πολιτικό κίνητρο, ακροδεξιά» Δεν υπάρχει ανάλυση σε κατηγορίες στο RAXEN3	12.933 εγκλήματα καταχωρισμένα ως «εγκληματικότητα με πολιτικό κίνητρο, ακροδεξιά» Εκ των οποίων, 940 ήταν «βίαια». Εξ αυτών των 12.933 εγκλημάτων, 10.902 χαρακτηρίστηκαν ως «εξτρεμιστικά», εκ των οποίων 772 χαρακτηρίστηκαν ως «βίαια εξτρεμιστικά εγκλήματα». Εξ αυτών των 12.933 εγκλημάτων, 2.789 ήταν ξενοφοβικά, εκ των οποίων 512 ήταν βίαια, και 1.594 ήταν αντισημιτικά, εκ των οποίων 30 ήταν βίαια.	11.576 εγκλήματα καταχωρισμένα ως «εγκληματικότητα με πολιτικό κίνητρο, ακροδεξιά» Εκ των οποίων, 845 ήταν «βίαια». Εξ αυτών των 11.576 εγκλημάτων,, 10.792 χαρακτηρίστηκαν ως «εξτρεμιστικά», εκ των οποίων 759 χαρακτηρίστηκαν ως «βίαια εξτρεμιστικά εγκλήματα».. Εξ αυτών των 11.576 εγκλημάτων, 2.431 ήταν ξενοφοβικά, εκ των οποίων 465 ήταν βίαια, και 1.226 ήταν αντισημιτικά, εκ των οποίων 38 ήταν βίαια.	Δέκα πρώτοι μήνες του 2004 (Ιαν.-Οκτ.) 6.474 εγκλήματα καταχωρισμένα ως «εγκληματικότητα με πολιτικό κίνητρο, ακροδεξιά», εκ των οποίων, 397 ήταν βίαια. Εξ αυτών των 6.474 εγκλημάτων, 1.208 ήταν ξενοφοβικά, εκ των οποίων 203 ήταν βίαια.
Ελλάδα	ΔΕΝ υπάρχουν επίσημα στοιχεία	ΔΕΝ υπάρχουν επίσημα στοιχεία	ΔΕΝ υπάρχουν επίσημα στοιχεία	ΔΕΝ υπάρχουν επίσημα στοιχεία	ΔΕΝ υπάρχουν επίσημα στοιχεία
Ισπανία	Εθνοφρουρά Τα δεδομένα δεν είναι διαθέσιμα στο κοινό και χορηγήθηκαν μόνο στον ΕΦΣ κατόπιν αιτήματος για το 2000 και το 2001.	66 καταγεγραμμένα ρατσιστικά/ξενοφοβικά κρούσματα. Εξ αυτών, 37 αφορούσαν σωματική βία, 14 αφορούσαν υλικές ζημιές και 15 αφορούσαν προσβολές και απειλές.	ΔΕΝ υπάρχουν στοιχεία	ΔΕΝ υπάρχουν στοιχεία	ΔΕΝ υπάρχουν στοιχεία

Συνέχεια πίνακα	Πηγή δεδομένων	Δεδομένα για το 2001	Δεδομένα για το 2002	Δεδομένα για το 2003	Δεδομένα για το 2004
Γαλλία	Υπουργείο Εσωτερικών	ΔΕΝ υπάρχουν στοιχεία	<p>Σύνολο: 1305 καταγγελίες για ρατσιστικές, ξενοφοβικές και αντισημιτικές απειλές και πράξεις εκφοβισμού. Εκ των οποίων 313 ήταν πράξεις.</p> <p>Εκ των 1305 απειλών/πράξεων, οι 924 στρέφονταν κατά της εβραϊκής κοινότητας. Εκ των 313 πράξεων, οι 193 στρέφονταν κατά της εβραϊκής κοινότητας.</p>	<p>Σύνολο: 828 ρατσιστικές, ξενοφοβικές και αντισημιτικές απειλές και πράξεις</p> <p>232 καταγγελίες για ρατσιστικές και ξενοφοβικές απειλές και πράξεις εκφοβισμού. Εξ αυτών, οι 92 ήταν πράξεις.</p> <p>Επιπλέον, σημειώθηκαν 127 πράξεις και 469 απειλές κατά της εβραϊκής κοινότητας.</p>	<p>Πρώτο εξάμηνο του 2004: Σύνολο: 829 ρατσιστικές, ξενοφοβικές, αντισημιτικές και αντιμουσουλμανικές απειλές και πράξεις</p> <p>256 καταγγελίες για ρατσιστικές και ξενοφοβικές απειλές και πράξεις εκφοβισμού. Εξ αυτών, οι 95 ήταν πράξεις.</p> <p>Επιπλέον, σημειώθηκαν 135 πράξεις και 375 απειλές κατά της εβραϊκής κοινότητας.</p> <p>Επιπλέον, σημειώθηκαν 63 απειλές και πράξεις εκφοβισμού κατά της μουσουλμανικής κοινότητας</p>
Ιρλανδία	Αστυνομία	43 καταγεγραμμένα περιστατικά με «ρατσιστικό κίνητρο», εκ των οποίων τα 27 σχετίζονται με βία.	102 καταγεγραμμένα περιστατικά με «ρατσιστικό κίνητρο», εκ των οποίων τα 80 σχετίζονται με βία.	81 καταγεγραμμένα περιστατικά με «ρατσιστικό κίνητρο», εκ των οποίων τα 53 σχετίζονται με βία.	ΔΕΝ υπάρχουν
Ιταλία	ΔΕΝ υπάρχουν επίσημα στοιχεία	ΔΕΝ υπάρχουν επίσημα στοιχεία	ΔΕΝ υπάρχουν επίσημα στοιχεία	ΔΕΝ υπάρχουν επίσημα στοιχεία	ΔΕΝ υπάρχουν επίσημα στοιχεία

Συνέχεια πίνακα	Πηγή δεδομένων	Δεδομένα για το 2001	Δεδομένα για το 2002	Δεδομένα για το 2003	Δεδομένα για το 2004
Λουξεμβούργο	Αστυνομία	Κατεγράφησαν 16 καταγγελίες φυλετικών διακρίσεων	Κατεγράφησαν 11 καταγγελίες φυλετικών διακρίσεων	ΔΕΝ υπάρχουν στοιχεία	ΔΕΝ υπάρχουν στοιχεία
Κάτω Χώρες	Ειδικό Εθνικό Κέντρο κατά των Διακρίσεων (LECD)	Κατεγράφησαν 198 αδικήματα σχετιζόμενα με διακρίσεις, εκ των οποίων 167 ήταν λεκτικές επιθέσεις και 20 διαπράχθηκαν από ακροδεξιές ομάδες.	Κατεγράφησαν 242 αδικήματα σχετιζόμενα με διακρίσεις, εκ των οποίων 191 ήταν λεκτικές επιθέσεις και 8 διαπράχθηκαν από ακροδεξιές ομάδες.	Κατεγράφησαν 204 αδικήματα σχετιζόμενα με διακρίσεις, εκ των οποίων 154 ήταν λεκτικές επιθέσεις και (δεν υπάρχουν περαιτέρω λεπτομέρειες).	ΔΕΝ υπάρχουν στοιχεία
Αυστρία	Αστυνομία Υπουργείο Εσωτερικών Υπουργείο Δικαιοσύνης	528 καταγγελίες κατά ιδιωτών σχετικά με διάφορες απαγορευμένες ρατσιστικές/ξενοφοβικές πράξεις 335 εγκλήματα με κίνητρο ακροδεξιό, ξενοφοβικό ή αντισημιτικό	465 καταγγελίες κατά ιδιωτών σχετικά με διάφορες απαγορευμένες ρατσιστικές/ξενοφοβικές πράξεις 326 εγκλήματα με κίνητρο ακροδεξιό, ξενοφοβικό ή αντισημιτικό	436 καταγγελίες κατά ιδιωτών σχετικά με διάφορες απαγορευμένες ρατσιστικές/ξενοφοβικές πράξεις 299 εγκλήματα με κίνητρο ακροδεξιό, ξενοφοβικό ή αντισημιτικό	ΔΕΝ υπάρχουν στοιχεία
Πορτογαλία	ΔΕΝ υπάρχουν επίσημα στοιχεία	ΔΕΝ υπάρχουν επίσημα στοιχεία	ΔΕΝ υπάρχουν επίσημα στοιχεία	ΔΕΝ υπάρχουν επίσημα στοιχεία	ΔΕΝ υπάρχουν επίσημα στοιχεία

Συνέχεια πίνακα	Πηγή δεδομένων	Δεδομένα για το 2001	Δεδομένα για το 2002	Δεδομένα για το 2003	Δεδομένα για το 2004
Φινλανδία	Αστυνομία	448 αναφορές για εγκλήματα κατά αλλοδαπών ή μειονοτήτων στα οποία αποδόθηκε ρατσιστικό κίνητρο. ΔΕΝ υπάρχουν περαιτέρω στοιχεία	3.367 αναφορές για εγκλήματα κατά αλλοδαπών ή εθνοτικών μειονοτήτων, εκ των οποίων τα 367 είχαν ρατσιστικό κίνητρο. Εξ αυτών των εγκλημάτων με ρατσιστικό κίνητρο, το 38% αφορούσε σωματική βία και απόπειρες, ενώ 18% αφορούσε ζημίες και άλλα προβλήματα.	ΔΕΝ υπάρχουν στοιχεία	ΔΕΝ υπάρχουν στοιχεία
Σουηδία	Σουηδική αστυνομία ασφαλείας	Κατεγράφησαν 2.670 ξενοφοβικά εγκλήματα (μη συμπεριλαμβανομένων των αντισημιτικών). Εξ αυτών: 25 σοβαρές επιθέσεις, 409 επιθέσεις, 1.038 υποθέσεις απειλής/παρενόχλησης, 134 υποθέσεις βανδαλισμού, 74 γκράφιτι. Κατεγράφησαν 115 αντισημιτικά εγκλήματα: Εξ αυτών: 1 σοβαρή επίθεση, 7 επιθέσεις, 41 υποθέσεις απειλής/παρενόχλησης, 8 υποθέσεις βανδαλισμού, 12 γκράφιτι.	Κατεγράφησαν 2.260 ξενοφοβικά εγκλήματα. Εξ αυτών: 1 φόνος, 16 σοβαρές επιθέσεις, 334 επιθέσεις, 855 υποθέσεις απειλής/παρενόχλησης, 73 υποθέσεις βανδαλισμού, 58 γκράφιτι. Κατεγράφησαν 131 αντισημιτικά εγκλήματα. Εξ αυτών: 1 βίαιη επίθεση, 5 επιθέσεις, 47 σοβαρή απειλής/παρενόχλησης, 11 υποθέσεις βανδαλισμού, 10 γκράφιτι.	Κατεγράφησαν 2.308 ξενοφοβικά εγκλήματα Εξ αυτών: 27 σοβαρές επιθέσεις, 356 επιθέσεις, 878 υποθέσεις απειλής/παρενόχλησης, 101 υποθέσεις βανδαλισμού, 64 γκράφιτι. Κατεγράφησαν 128 αντισημιτικά εγκλήματα. Εξ αυτών: 3 επιθέσεις, 35 υποθέσεις απειλής/παρενόχλησης, 9 υποθέσεις βανδαλισμού, 10 γκράφιτι.	ΔΕΝ υπάρχουν στοιχεία

Συνέχεια πίνακα	Πηγή δεδομένων	Δεδομένα για το 2001	Δεδομένα για το 2002	Δεδομένα για το 2003	Δεδομένα για το 2004
Ηνωμένο Βασίλειο (στοιχεία για την Αγγλία και την Ουαλία)	Αστυνομία/CPS/Υπουργείο Εσωτερικών	Δεδομένα για την περίοδο 2000-01	Δεδομένα για την περίοδο 2001-02	Δεδομένα για την περίοδο 2002-03	Δεδομένα για την περίοδο 2003-04
	Διωκτική Υπηρεσία του Στέμματος (CPS)/ Υπουργείο Εσωτερικών	53.092 ρατσιστικά κρούσματα <u>καταγγέθηκαν</u> στην αστυνομία 25.116 ρατσιστικά αδικήματα <u>κατεγράφησαν</u> από την αστυνομία Εξ αυτών, αδικήματα επιβαρυμένα από ρατσιστικά κίνητρα: 3.176 τραυματισμοί, 12.468 περιπτώσεις παρενόχλησης, 4.711 κοινές επιθέσεις, 1.765 ποινικές ζημιές σε κατοικίες, 985 ποινικές ζημιές σε κτήρια πλην των κατοικιών, 1.399 ποινικές ζημιές σε οχήματα, 612 άλλες ποινικές ζημιές.	54.370 ρατσιστικά κρούσματα <u>καταγγέθηκαν</u> στην αστυνομία 30.084 ρατσιστικά αδικήματα <u>κατεγράφησαν</u> από την αστυνομία Εξ αυτών, αδικήματα επιβαρυμένα από ρατσιστικά κίνητρα: 3.463 τραυματισμοί, 14.975 περιπτώσεις παρενόχλησης, 5.164 κοινές επιθέσεις, 2.228 ποινικές ζημιές σε κατοικίες, 1.547 ποινικές ζημιές σε κτήρια πλην των κατοικιών, 1.885 ποινικές ζημιές σε οχήματα, 822 άλλες ποινικές ζημιές. Κατηγορίες για αδικήματα επιβαρυμένα με ρατσιστικά κίνητρα κατά 2.674 κατηγορουμένων	49.078 ρατσιστικά κρούσματα <u>καταγγέθηκαν</u> στην αστυνομία 31.035 αδικήματα επιβαρυμένα από ρατσιστικά/θρησκευτικά κίνητρα <u>κατεγράφησαν</u> από την αστυνομία Εξ αυτών, αδικήματα επιβαρυμένα από ρατσιστικά/θρησκευτικά κίνητρα: 4.352 τραυματισμοί 16.696 περιπτώσεις παρενόχλησης, 4.491 κοινές επιθέσεις, 2.044 ποινικές ζημιές σε κατοικίες, 1.152 ποινικές ζημιές σε κτήρια πλην των κατοικιών, 1.524 ποινικές ζημιές σε οχήματα, 776 άλλες ποινικές ζημιές. Κατηγορίες για αδικήματα επιβαρυμένα με ρατσιστικά κίνητρα κατά 3.116 κατηγορουμένων	52.694 ρατσιστικά κρούσματα <u>καταγγέθηκαν</u> στην αστυνομία 35.022 αδικήματα επιβαρυμένα από ρατσιστικά/θρησκευτικά κίνητρα <u>κατεγράφησαν</u> από την αστυνομία Εξ αυτών, αδικήματα επιβαρυμένα από ρατσιστικά/θρησκευτικά κίνητρα: 4.840 τραυματισμοί, 20.584 περιπτώσεις παρενόχλησης, 4.017 κοινές επιθέσεις, 1.981 ποινικές ζημιές σε κατοικίες, 1.162 ποινικές ζημιές σε κτήρια πλην των κατοικιών, 1.602 ποινικές ζημιές σε οχήματα, 836 άλλες ποινικές ζημιές.
	Υπουργείο Εσωτερικών	2.120 ρατσιστικά κρούσματα σε <u>φυλακή</u>	4.597 ρατσιστικά κρούσματα σε <u>φυλακή</u>	5.784 ρατσιστικά κρούσματα σε <u>φυλακή</u>	

